

Posudek

rigorózní práce **Mgr. Lenky Procházkové**

na téma

„Vývoj a současnost právní úpravy rozvodu v českém a rakouském právu“

Autorka předložené rigorózní práce vybrala jako téma porovnání vývoje právní úpravy rozvodu manželství v českém a rakouském právu. Toto téma je stále atraktivní zejména proto, že kořeny úpravy této soudobé právní problematiky spadají do období počátku 19. století, kdy české země byly součástí rakouské monarchie. Obecný občanský zákoník, byť zásadně moderní soukromoprávní norma upravující též rodinné vztahy byl od roku 1811 až do roku 1919 společným právním pramenem úpravy rozvodu resp. rozluky manželství. Autorka se stručně, ve druhé kapitole nazvané „Historický přehled“, zabývá nejstaršími právními dějinami na území, které procházelo již od středověku změnami státoprávního uspořádání. Na právní úpravu manželské problematiky měla bezesporu hluboký vliv církev katolická a s její jurisdikcí počítal i Obecný občanský zákoník, jinak norma veskrze moderní (z hlediska tehdejší doby). Striktní přístup k rozluce manželství byl pro katolíky plně závazný. Autorka naprosto správně věnuje pozornost poměrně podrobnému výkladu zákona č. 320/1919 Sb. z. a n., protože šlo o právní normu zcela zásadní, která znamenala podstatnou novelizaci obecného občanského zákoníku, jenž na základě recepční normy nově vzniklá Československá republika převzala, který nadále tvořil základ soukromého práva. Autorčin výklad této partie hodnotím kladně, mohla ovšem připojit i vlastní názor na tuto novelu, která se zřejmě ve světle dalšího vývoje, zejména též rakouské úpravy, jeví jako velmi moderní. Autorka se o právní úpravě rozvodu v Rakousku zmiňuje dále poměrně velmi stručně. Na stránce 30 a násl. uvádí autorka shrnutí vývoje na území Čech a Rakouska právě v tomto období mezi světovými válkami se stručným poukazem na další vývoj během války a po ní v obou státech. Zde autorka poukazuje na to, že Rakousko zejména v 1. polovině 20. století bylo stále velmi konzervativní.

I v dalších kapitolách postupuje autorka v historicky vymezených časových obdobích tak, jak se ve zkoumaných dvou právních řádech měnila právní úprava. Jak v bývalém Československu, tak v bývalém Rakousku docházelo k podstatným změnám, v Rakousku pak nejvýznamnější změnou bylo umožnění zrušení manželství rozvodem za života manželů. Právní úprava jednotlivých předpokladů hmotněprávních i procesněprávních se pochopitelně mění a jejich změny nejsou totožné ani v obsahu ani v čase. Na druhé straně ovšem autorka ve své práci velice dobře vystihuje společné rysy, kterými se vyznačuje úprava rozvodu manželství v evropském právu tak jako přinesla 2. polovina minulého století.

Autorka poměrně podrobně rozebírá současnou rakouskou právní úpravu, která se zejména odlišuje tím, že ponechává několik kazuistických důvodů rozvodu manželství. Velmi dobře autorka vystihla rozdíly oproti české úpravě na straně 67 a násl. nazvané „Porovnání rozvodových důvodů v českém a rakouském právu“. Totéž činí autorka ohledně rozboru problematiky týkající se tzv. „klauzule tvrdosti“. Jde o problematiku, která má v teorii rozvodového práva velký význam a v porovnání rakouské a české právní úpravy, které autorka provedla je zajímavé a poučné. Zejména tyto kapitoly svědčí o autorčině schopnosti zabývat se teoretickými otázkami.

Dále autorka věnuje pozornost úpravě poměrů práv a povinností rodičů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu manželství. V této kapitole je vyložena problematika jak péče o osobu dítěte, tak i plnění vyživovací povinnosti vůči dětem. V této kapitole se autorka mohla blíže vyslovit k některým rozdílům týkajících se výchovy dítěte. Tzv. střídavá péče, kterou zná česká úprava, bývá někdy předmětem diskusí a polemik. Bylo by možno se zmínit, jak dalece se o takoveto právní úpravě zmiňuje rakouská literatury (*de lege ferenda*)? Autorka v šesté kapitole rozebírá problematiku rozvodového řízení v obou srovnávaných úpravách a nakonec provádí jejich komparaci. Svou práci doplňuje kapitolou sedmou, v níž porovnává rozvodovost, tedy spíše otázku sociologickou v obou státech.

Autorka se v práci ani v jejím závěru nezmiňuje o nové úpravě rozvodu manželství v občanském zákoníku, kam bylo zařazeno rodinné právo, a který byl pod č. zákona 89/2012 Sb., parlamentem přijat s tím, že jeho účinnost je odložena k 1. lednu 2014. Autorka se tedy omezila jen na výklad platného práva zejména též z toho důvodu, aby mohl použít pro svou práci současnou judikaturu. Úvahami *de lege ferenda* se ve své práci nezabývá, možná by bylo bývalo vhodné tento její postoj stručně zdůvodnit. Autorka připojila ke své práci několik grafů znázorňující rozdíly ve sňatečnosti a rozvodovosti v obou státech. Pro čtenáře je jistě zajímavým poznatkem, že rozvodovost rakouská, ač jde o stát s poměrně konzervativní minulostí, se v podstatě neliší od českých poměrů. Zdá se, že byť rozdílné právní úpravy, nicméně umožňující zrušení manželství rozvodem, ovlivňují chování obyvatelstva obdobně. Zřejmě k tomu vede velmi se sbližující způsob života v evropském kulturním prostoru, který působením různých vlivů se stává se stále kompaktnějším.

Jak z předchozího textu posudku vyplývá, autorka, pokud jde o systematiku práce, postupuje klasicky, porovnává jednotlivé významné normy (jednotlivá stěžejní ustanovení rozvodu). Komparativní přístup je přehledný a možno říci dobře informativní. Autorka se seznámila s bohatou literaturou jak českou, tak rakouskou a z textu práce je zřejmé, že s touto literaturou pracuje. Na zdroje monografické, časopisecké event. jiné odkazuje na jednotlivých stránkách práce – celkem 183 odkazů a poznámek.

Autorka této práce prokázala výbornou znalost zkoumané problematiky, jejího teoretického i praktického uplatnění. Zvládla i komparativní postupy, dobře poukazuje na podstatu a význam rozdílů právní úpravy rozvodu manželství v tom či onom státě.

Proto předloženou práci hodnotím jako způsobitou jako odpovídající požadavkům kladeným na práci rigorózní, autorka je schopná teoreticky se zabývat obtížnější soukromoprávní problematikou a je schopna samostatného myšlení. Práce neobsahuje žádné podstatné chyby nebo nedostatky.

Ze všech uvedených důvodů tuto práci doporučuji k ústní obhajobě.

V Praze dne 18. červnu 2013

Doc. JUDr. Senta Radvanová, CSc.
konzultant rigorózní práce

